

Semester- och fritidsvanor för arbetare och tjänstemän

Semesterresande, tillgång till fritidshus och
fritidsvanor efter klass och kön år 1984–2015

Författare: Mats Larsson, Arbetslivsenheten

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	3
Semesterresa	4
Fritidshus eller husvagn	5
Semesterresa och/eller fritidshus	6
Varken semesterresa, fritidshus eller husvagn	7
Kvinnor och män	8
Varken semesterresa eller fritidshus år 1984-2015.....	9
Fritidsvanor	11
Metodbilaga	13
Tabellbilaga.....	14

Rapporten har utarbetats av LOs Arbetslivsenhet

För ytterligare information kontakta
Mats Larsson, telefon 070-568 2811

Sammanfattning

32 procent av arbetarna har varken gjort en semesterresa eller haft tillgång till ett fritidshus eller husvagn det senaste året. Bland tjänstemän var motsvarande andel 15 procent. Klasskillnaden speglar sig alltså tydligt i hur folk spenderar sin semester och fritid

Detta framgår av LOs bearbetning av Statistiska centralbyråns undersökning om levnadsförhållanden (ULF/SILC) år 2015.

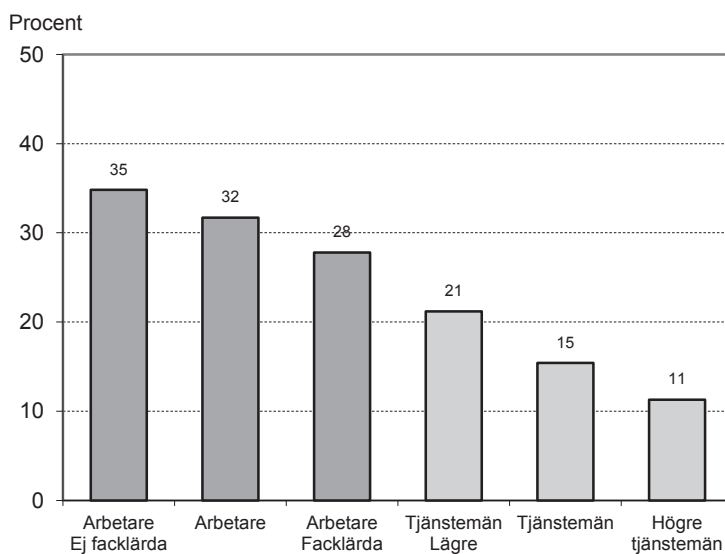
Högst andel som inte gjort någon semesterresa eller har fritidshus eller husvagn är det bland ej facklärd arbetarna, 35 procent, medan andelen bland facklärd arbetare är 28 procent.

Bland tjänstemän är det främst lägre tjänstemän som varken har gjort en semesterresa eller har fritidshus eller husvagn, 21 procent, jämfört med 11 procent av de högre tjänstemännen.

Andelen arbetare som inte har gjort någon semesterresa eller har fritidshus eller husvagn ökade efter finanskrisen, från 27 procent år 2007 till 32 procent år 2015, vilket är en av de högsta nivåer som uppmätts. Tjänstemännens semestervanor tycks dock ha påverkats marginellt av finanskrisen.

Rapporten visar även på stora klasskillnader i andra fritidsvanor som exempelvis att läsa böcker, gå på teater, idrotta eller använda dator och internet. Av arbetarna är det 39 procent som aldrig läser böcker jämfört med 17 procent av tjänstemännen. Gått på teater, konsert eller liknande har 48 procent av arbetarna gjort det senaste året jämfört med 72 av tjänstemännen.

Har varken gjort semesterresa eller tillgång till fritidshus eller husvagn Arbetare och tjänstemän år 2015

Inledning

Hur man tillbringar sin semester varierar mellan olika grupper av befolkningen. Till viss del förklaras variationen säkert av att vi alla har olika uppfattningar om hur en semester ska tillbringas på bästa. Men ekonomiska förutsättningar är troligen minst lika avgörande för hur semestern tillbringas. Man kan givetvis ha en bra semester utan att den ska kosta mycket pengar, men förutom sol och bad är det inte många fritidsnöjen som är gratis och de flesta vill nog åtminstone göra en längre resa eller ha ett sommarställe att åka till på semestern.

LOs bearbetning av Statistiska centralbyråns undersökning om svenska folkets levnadsförhållanden (ULF/SILC) visar att klasstillhörighet alltså har en stor betydelse för våra semestervanor.

Undersökningen innehåller flera frågor om hur man tillbringar sin fritid. Två av dessa frågor gäller semestervanor. Det gäller dels semesterresor de senaste 12 månaderna och dels tillgång till fritidshus eller husvagn (se faktaruta nedan samt Metodbilaga).

Undersökning om levnadsförhållanden (ULF/SILC)

Rapporten baseras på Statistiska centralbyråns undersökningar av levnadsförhållanden (ULF/SILC) år 1984-2015. Populationen är hela befolkningen i åldern 16-84 år.

ULF omfattar en mängd olika frågor gällande levnadsförhållanden, däribland tillgång till fritidshus eller husvagn och semesterresa de senaste tolv månaderna. Semesterresan ska ha gjorts i Sverige eller utomlands och varat minst en vecka. Tillgången till fritidshus eller husvagn kan vara genom såväl eget ägande som genom släkt och vänner.

Se Metodbilaga för mer utförlig beskrivning av undersökningen och definitioner.

Semesterresa

Av hela befolkningen i åldern 16-84 år har 61 procent gjort en semesterresa på minst en vecka de senaste 12 månaderna. Skillnaden visar sig dock vara stor om befolkningen delas upp på arbetare och tjänstemän.

Frågan om semesterresa

Har du under de senaste 12 månaderna på din fritid gjort någon resa i Sverige eller utomlands som varat minst en vecka? Vi tänker även på sådant som campingsemester, vara ute i fritidsbåt eller besöka släkt och vänner?

Bland arbetare har drygt hälften, 52 procent, gjort en semesterresa medan 70 procent av tjänstemännen har gjort det.

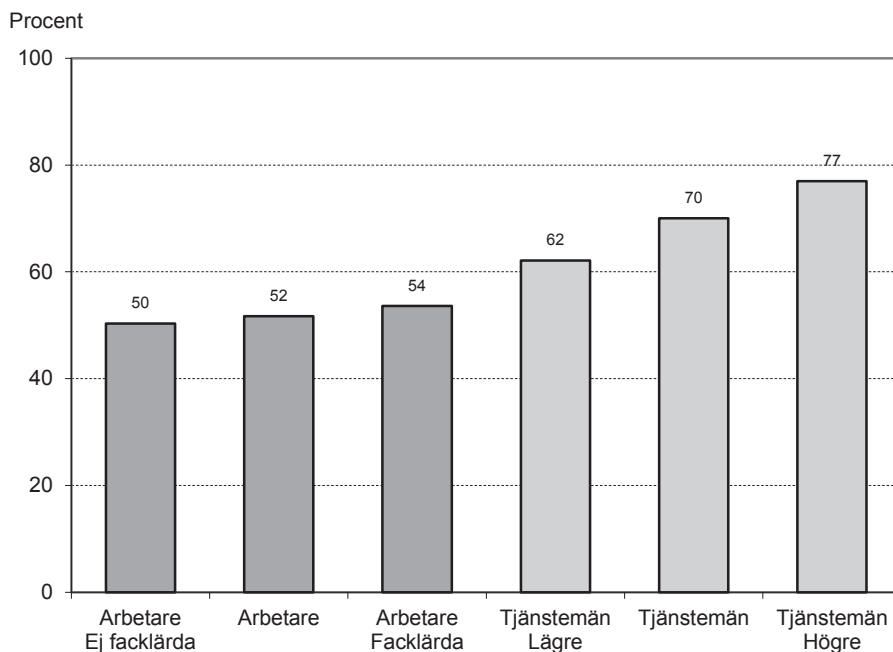
Lägst andel semesterresenärer är det bland ej facklärd arbetarna, det vill säga arbetare med yrken som kräver högst två års utbildning efter grundskolan. Av dessa har 50 procent gjort en semesterresa.

Den grupp som har högst andel semesterresenärer är högre tjänstemän. Av dessa har 77 procent gjort en semesterresa på minst en vecka (se diagram 1 och tabellbilaga).

Arbetare och tjänstemän

Uppdelning av befolkningen i arbetare och tjänstemän (socioekonomisk grupp) grundar sig på uppgift om yrke/befattning, nuvarande eller tidigare.

Diagram 1 Har gjort någon semesterresa. År 2015

Fritidshus eller husvagn

Tillgång till fritidshus eller husvagn har 50 procent av befolkningen i åldern 16-84 år. Det är en mindre andel än den som har gjort en semesterresa enligt föregående avsnitt. Skillnad mellan arbetare och tjänstemän är dock nästan lika stor.

Frågor om fritidshus

Äger du något fritidshus, husvagn eller annat fritidsboende där du kan vara i minst en vecka per år om du vill?

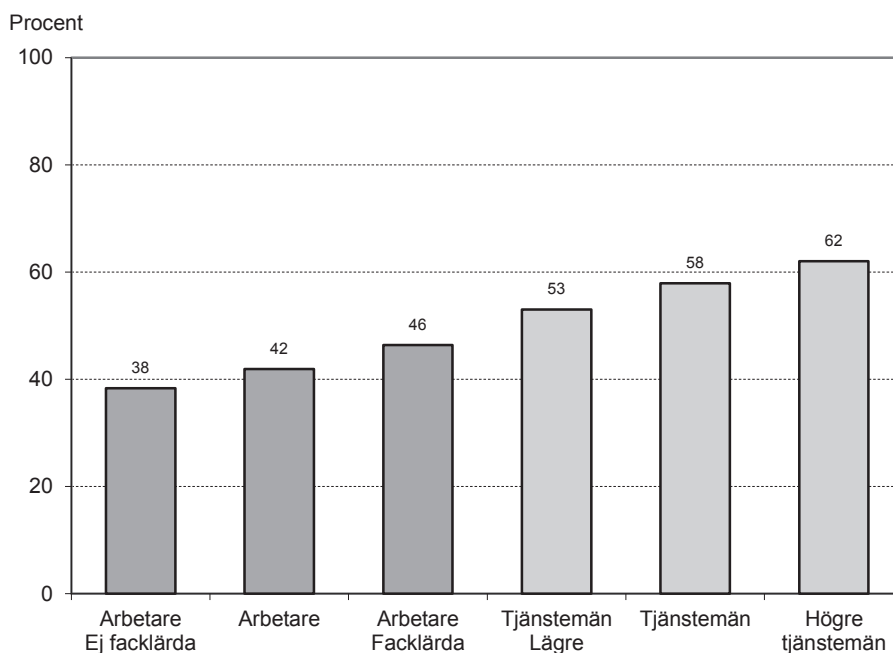
Följdfråga:

Har du på annat sätt tillgång till något sådant fritidsboende (där du kan vara i minst en vecka per år om du vill)?

Bland arbetarna har 42 procent tillgång till ett fritidshus eller husvagn medan 58 procent av tjänstemännen har det. Andelen som har tillgång till fritidshus eller husvagn är alltså cirka 10 procentenheter lägre än andelen som gjort en semesterresa bland både arbetare och tjänstemän.

Ej facklärda arbetarna är den grupp som har lägst andel med tillgång till fritidshus eller husvagn, 38 procent, medan högre tjänstemän har högst andel, 62 procent (se diagram 2).

Diagram 2 Har tillgång till fritidshus eller husvagn. År 2015

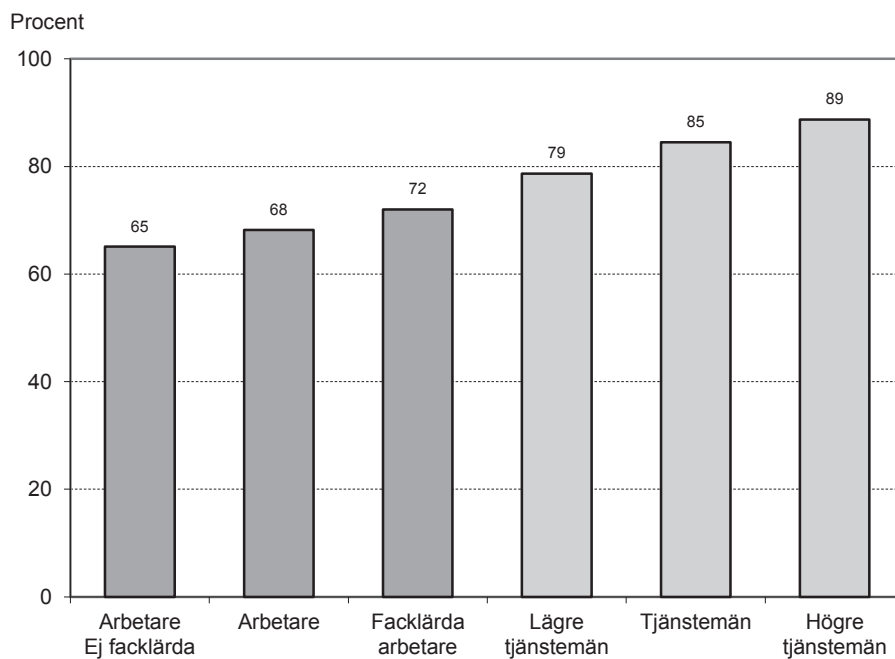
Semesterresa och/eller fritidshus

Somliga tillbringar semestern i sitt fritidshus medan andra föredrar att resa bort medan några gör både och.

Av arbetarna är det 68 procent som har gjort en semesterresa och/eller har tillgång till fritidshus eller husvagn. Lägst andel är det bland ej facklärdade arbetare, 65 procent, medan den är 72 procent bland facklärdade arbetare.

Bland tjänstemän har 85 procent gjort en semesterresa och/eller tillgång till fritidshus eller husvagn. För lägre tjänstemän är andelen 79 procent och bland högre tjänstemän 89 procent (se diagram 3 och tabellbilaga).

Diagram 3 Har gjort semesterresa och/eller har tillgång till fritidshus eller husvagn. År 2015

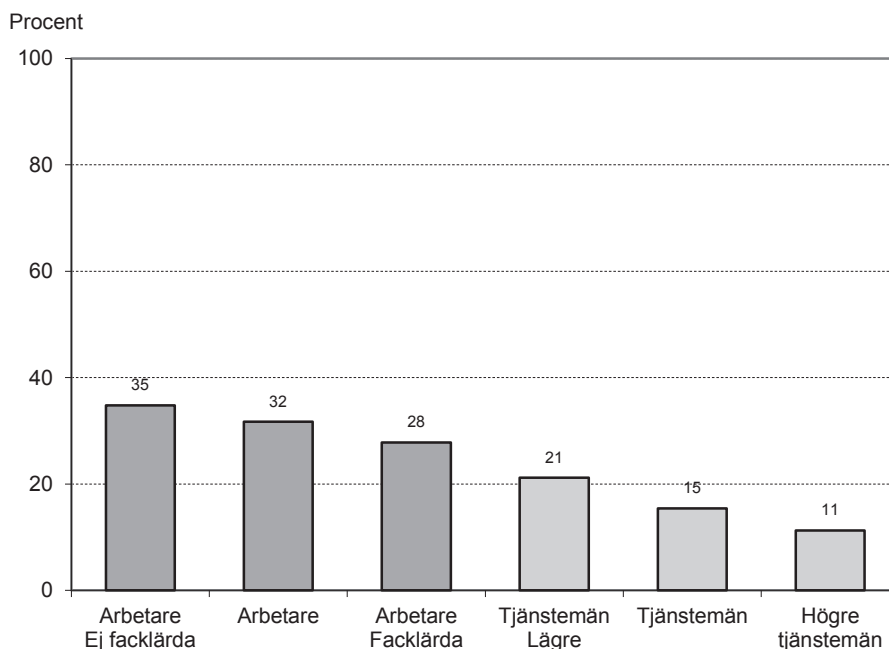
Varken semesterresa, fritidshus eller husvagn

Återstår att redovisa de som varken har gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus eller husvagn. Dessa ger kanske den tydligaste bilden av hur klasstillhörighet påverkar våra liv i såväl arbete som fritid. Den grupp som har de lägsta lönerna och sämsta anställningsvillkoren är även den grupp som har sämst möjligheter att förgylla sin semester med en resa, fritidshus eller husvagnscamping.

Av samtliga arbetare är det 32 procent, nästan var tredje arbetare, som varken har gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus eller husvagn. Bland ej facklärdade arbetarna är det 35 procent som varken gjort en semesterresa eller har fritidshus eller husvagn. Detsamma gäller 28 procent av de facklärdade arbetarna.

Även bland tjänstemän finns det många som varken gjort en semesterresa eller har fritidshus eller husvagn. Av samtliga tjänstemän gäller det 15 procent medan det bland lägre tjänstemän gäller 21 procent och bland högre tjänstemän 11 procent (se diagram 4).

Diagram 4 Har inte gjort semesterresa och har inte tillgång till fritidshus eller husvagn. År 2015

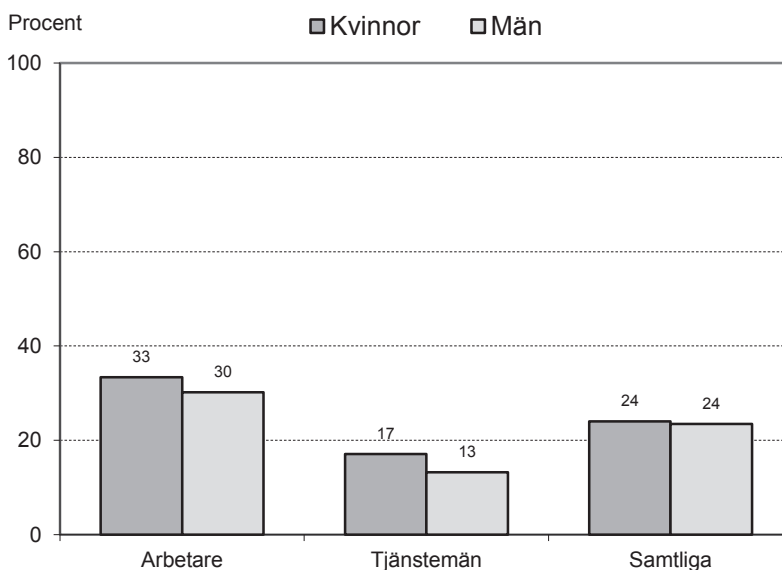

Kvinnor och män

En större del av kvinnorna än av männen har varken gjort en semesterresa eller har tillgång fritidshus eller husvagn. Detta gäller bland såväl arbetare som tjänstemän. Bland arbetare är det 33 procent av kvinnorna och 30 procent av männen som varken gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus eller husvagn. Bland tjänstemännen är det 17 procent av kvinnorna och 13 procent av männen som varken gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus eller husvagn (se diagram 4b).

För *samtliga* kvinnor och män så är det 24 procent bland såväl kvinnor som män som varken gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus eller husvagn. Orsaken till att det inte är någon skillnad mellan samtliga kvinnor och män samtidigt som det är högre andel för kvinnor bland både arbetare och tjänstemän förklaras av att det är fler män än kvinnor bland arbetarna och tvärtom bland tjänstemän vilket jämnar ut andelarna för samtliga kvinnor och män där inte klass beaktats.

Diagram 4b Har inte gjort semesterresa och har inte tillgång till fritidshus eller husvagn. Kvinnor och män efter klass år 2015

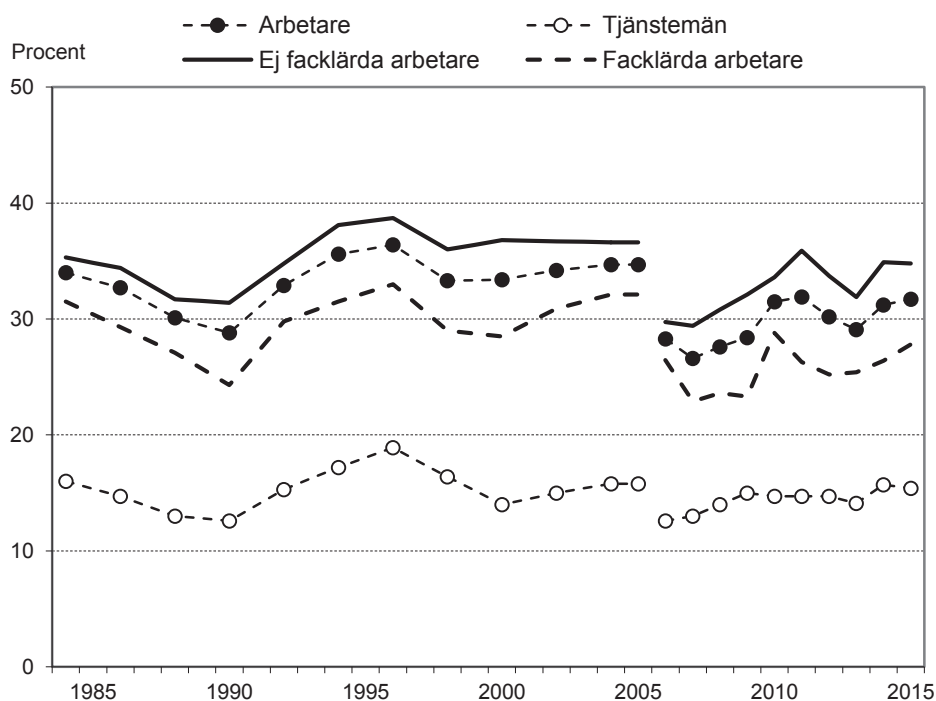
Varken semesterresa eller fritidshus år 1984-2015

Frågor om semesterresande och fritidshus har ingått i SCBs undersökningar om levnadsförhållanden sedan år 1984 och under alla dessa 32 år har klasskillnaden speglats mycket tydligt i semestervanorna för arbetare och tjänstemän.

Skillnaden i semestervanor mellan arbetare och tjänstemän har varit relativt stabila de senaste 32 åren. Visserligen har semestervanorna påverkats kortsiktigt av svängningar i ekonomi och arbetsmarknad men sett över hela mätperioden har andelen som varken har gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus eller husvagn mestadels legat strax över 30 procent för arbetare och runt 15 procent för tjänstemän.

För åren efter tidsseriebrottet år 2006 tycks det dock vara en uppåtgående trend vad gäller andelen utan semesterresa eller fritidshus, framförallt bland arbetare. Efter finanskrisen år 2007 vände andelen arbetare utan semester eller fritidshus uppåt, från 27 procent år 2007 till 32 procent år 2011. Därefter minskade andelen till 29 procent år 2013 för att därefter återigen öka till 32 procent år 2015 (se diagram 5).

**Diagram 5 Inte gjort semesterresa och inte tillgång till fritidshus eller husvagn
År 1984-2015***

* År 1984-2005 redovisas medelvärden för två närliggande år medan åren 2006-2015 redovisas enskilt. År 2006 är ett medelvärde av de två undersökningar som genomfördes år 2006, den ena med besöksintervjuer och den andra med telefonintervjuer.

Även tjänstemännens semestervanor har varierat över mätperioden. Variationen har dock varit mindre än bland arbetare. Det gäller inte minst i samband med 2007 års finanskris vilken bara tycks ha påverkat tjänstemännens semestervanor marginellt. De senaste åtta åren, år 2008-2015, har andelen tjänstemän som varken har gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus eller husvagn legat relativt stadigt runt 14-15 procent.

Finanskrisens effekt på framförallt arbetarnas semestervanor påminner om den utveckling som skedde under arbetsmarknadskrisen i början av 1990-talet. Även då drabbades arbetarna hårt av stigande arbetslöshet vilket återspeglades i en ökande andel arbetare som varken gjorde en semesterresa eller hade tillgång till fritidshus eller husvagn (se diagram 5).

Finanskrisen år 2007 tycks ha påverkat arbetarnas semestervanor nästan lika mycket som arbetsmarknadskrisen på 1990-talet. Troligen var 2011 och 2015 års andel arbetare som varken har gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus eller husvagn de högsta andelar som uppmätts. Detta med reservation för att undersökningen inte är helt jämförbar före och efter år 2006 på grund av intervjumetoden då ändrades (se faktaruta).

Det kan dock konstateras att klasskillnaden i semestervanor är stor såväl före som efter tidsseriebrottet år 2006 och att andelen som varken gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus eller husvagn har varit ungefär dubbelt så stor bland arbetare som bland tjänstemän hela mätperioden då den för arbetare mestadels legat strax över 30 procent och för tjänstemän runt 15 procent.

Tidsseriebrott år 2006

År 2006 slutade SCB med besöksintervjuer i ULF-undersökningarna och övergick istället till enbart telefonintervjuer. Detta påverkade bortfallet i undersökningen då det ofta är svårt att få kontakt med intervjupersonerna enbart via telefon.

Detta förklarar troligen den nivå-sänkning med drygt sex procentenheter gällande andelen arbetare som varken gjort en semesterresa eller har tillgång till fritidshus som skedde i 2006 års undersökning.

Även nivån för tjänstemän sänktes men inte lika mycket som för arbetare. Troligen på grund av att tjänstemän ofta är lättare att nå via telefon på sina arbetsplatser.

Fritidsvanor

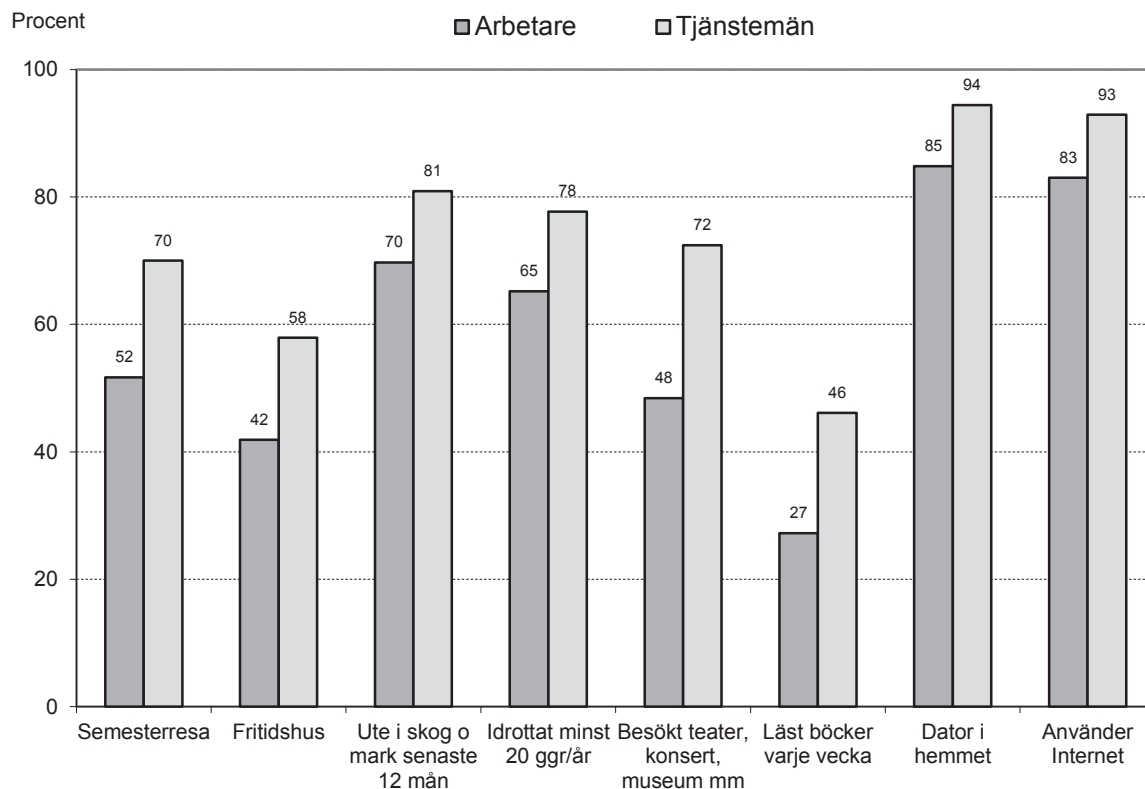
Det är inte bara semesterresor och fritidshus som speglar klasskillnaderna. De speglas även i andra fritidsvanor som friluftsliv, kultur och datoranvändning.

Vad gäller kulturella fritidsvanorna som att läsa böcker eller att gå på teater så är skillnaden stor mellan arbetare och tjänstemän. Störst är skillnaden när det gäller att gå på teater, konsert eller liknande då 48 procent av arbetarna och 72 procent av tjänstemännen har gjort detta någon gång senaste året. Nästan lika stor klasskillnad är det i bokläsande då 27 procent av arbetarna och 46 procent av tjänstemännen läser böcker varje vecka (se diagram 6).

Inte heller idrottande och friluftsliv är befriat från klasskillnader. Vistats ute i skog och mark har 52 procent av arbetarna och 70 procent av tjänstemännen gjort någon gång det senaste året och idrottar gör 65 procent av arbetarna och 78 procent av tjänstemännen.

När det gäller användande av dator och Internet så är klasskillnaden mindre. Andelen dator- och Internetanvändare är dock alltså lägre bland arbetarna än bland tjänstemän. Av arbetarna har 85 procent dator i hemmet och 83 procent använder Internet. Motsvarande siffror för tjänstemän är 94 respektive 93 procent.

Diagram 6. Semester- och fritidsvanor år 2015

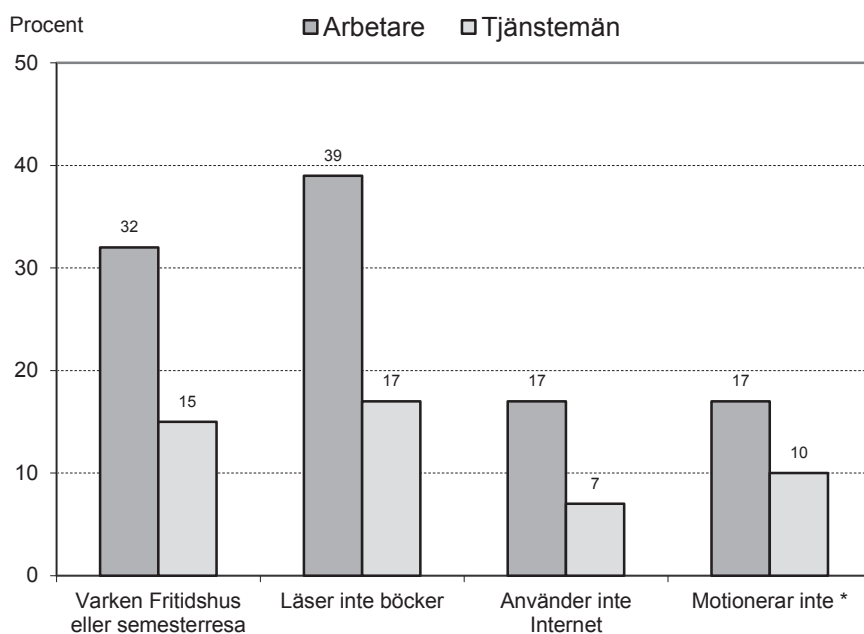

Torftig fritid för många

Avslutningsvis kan konstateras att undersökningen tyder på att många människor har en till synes torftig fritid där semesterresa, fritidshus, böcker och motion inte ingår. Framförallt gäller detta arbetare då 32 procent av arbetarna varken har tillgång till fritidshus eller gjort någon semesterresa, 39 procent aldrig läser böcker, 17 procent inte använder internet och 17 procent inte motionerar.

Bland tjänstemän är respektive andel knappt hälften så stor som bland arbetare (se diagram 7).

Diagram 7 Semester- och fritidsvanor år 2015

* Gäller år 2013 då frågan ej ingick i undersökningen år 2015

Metodbilaga

Undersökning om levnadsförhållanden (ULF/SILC)

Rapporten baseras på Statistiska centralbyråns undersökningar av levnadsförhållandena (ULF/SILC) år 1984-2015. ULF/SILC omfattar en mängd olika frågor gällande levnadsförhållanden, däribland om semesterresa och fritidshus.

Semesterresan ska ha gjorts i Sverige eller utomlands de senaste 12 månaderna och varat minst en vecka. Tillgången till fritidshus eller husvagn kan vara genom såväl eget ägande som genom släkt och vänner. Mer information om ULF/SILC finns på www.scb.se/ulf.

Tidsseriebrott 2006

En större omläggning av ULF/SILC genomfördes år 2006 då man övergick från besöksintervjuer till enbart telefonintervjuer. Detta har påverkat resultaten och undersökningarna före och efter 2006 är inte fullt jämförbara även om frågorna och urvalsstorleken är desamma. Skillnaden beror främst på skillnader i bortfallet då vissa grupper är mer svåra att nå enbart via telefon.

År 2006 genomfördes undersökningen till hälften med besöksintervjuer och till hälften med telefonintervjuer. I denna rapport har resultaten vägts samman till medelvärden av de två undersökningarna

Socioekonomiska grupper (SEI)

De socioekonomiska grupper (SEI) som redovisas i rapporten är följande:

Arbetare: Yrken som organiseras av något LO-förbund.

Tjänsteman: Yrken som organiseras av något TCO- eller Saco-förbund.

Ej facklärd arbetare: Yrken där det normala kravet på utbildning efter grundskola är mindre än två år.

Facklärd arbetare: Yrken där det normalt krävs minst två års utbildning efter grundskola.

Lägre tjänstemän: Yrken med krav på mindre än tre års utbildning efter grundskola.

Tjänstemän på mellannivå: Yrken med krav på minst tre men ej sex års utbildning efter grundskola.

Högre tjänstemän (inkl. fria yrkesutövare med akademikeryrken): Yrken med krav på minst sex års utbildning efter grundskola.

Tabellbilaga

Tabell 1 Semesterresa och fritidshus efter klass och kön år 2015. Procent

Klass och kön	Semesterresa minst en vecka senaste 12 månaderna	Tillgång till fritidshus eller husvagn	Varken fritidshus eller semesterresa	Antingen fritidshus eller semesterresa
Samtliga 16-84 år	61	50	24	76
Män	61	51	24	76
Kvinnor	62	49	24	76
Arbetare	52	42	32	68
Män	51	43	30	70
Kvinnor	53	41	33	67
Ej facklärd arbetare	50	38	35	65
Män	52	38	31	69
Kvinnor	49	39	38	62
Facklärd arbetare	54	46	28	72
Män	50	48	30	70
Kvinnor	60	43	25	75
Tjänstemän	70	58	15	85
Män	74	60	13	87
Kvinnor	67	56	17	83
Lägre tjänstemän	62	53	21	79
Män	70	55	14	87
Kvinnor	59	52	25	75
Tjänstemän mellannivå	70	58	15	85
Män	71	58	15	85
Kvinnor	69	58	15	85
Högre tjänstemän	77	62	11	89
Män	78	65	11	89
Kvinnor	75	59	12	88

Källa: SCBs Undersökningar om levnadsförhållanden (ULF/SILC)

Tabell 2 Fritidsvanor senaste 12 månaderna efter klass och socioekonomisk grupp År 2015. Procent

	Varit ute i skog och mark	Idrottat >20 ggr	Teater, konsert el likn.	Läst böcker: Varje vecka	Aldrig	Dator hemma	Använder inte Internet på fritiden
Arbetare	70	65	48	27	39	85	17
Tjänstemän	81	78	72	46	17	94	7
Ej facklärd arbetare	67	64	46	28	38	81	20
Facklärd arbetare	73	66	51	27	40	90	13
Lägre tjänstemän	73	74	65	36	25	90	15
Tjänstemän mellannivå	83	80	76	48	16	96	6
Högre tjänstemän	84	78	74	52	11	97	3

Källa: SCBs Undersökningar om levnadsförhållanden (ULF/SILC)

Rapporten beställs från LO-distribution:
lo@strombergdistribution.se
Telefax: 026-24 90 26

Juni 2016
ISBN 978-91-566-3169-6
www.lo.se

ILLUSTRATION: Bee-Line